

Володимир Попов,
д.філос.н., професор,
професор кафедри філософії
Донецького національного університету
(м. Вінниця)

НАРОДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ «WELTANSCHAUUNG»

Владимир Попов. Рождение концепта «Weltanschauung»

Статья посвящена созданию концепта «Weltanschauung» (мировоззрение) в трансцендентальной эстетике И. Канта, в ней прослеживаются значимые контексты его генезиса и интерпретация данного понятия в рамках кантовской философии.

Ключевые слова: Weltanschauung, мировоззрение, Anschauung, созерцание, интуиция, возвышенное, бесконечность, мирозозерцание.

Народження концепту (поняття) є таким же таїнством, як і народження дитини. Причому ці «пологи» здебільшого бувають неочікуваними й можуть відбуватися в різноманітних, навіть незручних, місцях, а «породіллями» переважно стають чоловіки. У платонівському діалозі «Бенкет» немов передаючи слова мантинеянки на ім'я Діотима, жінки «вельми обізнаної у справах Ероса», Сократ якось розповідав: «Мужі, що тілом плодючі, шукають, переважно, жінок, бо саме тут їхній Ерос: у своїх дітях, їх породивши, вбачають вони шлях до безсмертя, в дітях лишають пам'ять про себе і осягають блаженство на всі прийдешні часи. Ті, що носять сім'я у своїх душах (бо є й такі), вони в душі мають більше зачатків, ніж у тілі, — вагітні тим, що личить, щоб душа виношувала і родила. А що личить породжувати душі? Розумні помисли та інші чесноти. Творцями цих чеснот бувають усі поети, а з тих, що знаються на ремеслі, лише ті, яких називаємо винахідниками»¹. Сократ називав себе повитухою понять, що володіє майєвтикою — повивальним мистецтвом, яким займалася його мати Фенарета та застосовує його для допомоги при таких «пологах» у чоловіків. У діалозі «Театет» він стверджував, що його відмінність лише в тому, що він приймає роди не у жінок, а у чоловіків, роди душі, а не плоті. Секрет свого мистецтва Сократ пояснює тим, що від нього «вагітні чоловіки» нічому не можуть навчитися, «просто самі в собі вони відкривають багато прекрасного, якщо, звичайно, мали, і народжують його на світ. Пологів ж винуватці — Бог і я»². Втім

¹ Платон. Бенкет / Платон; перекл. з давньогрецької і коментарі Уляни Головач. — Львів: Видавництво УКУ, 2005. — С. 73.

² Платон. Театет / Платон; пер. Т. В. Васильевой // Платон. Сочинения в четырех томах. Т. 2 / Под общ. ред. А. Ф. Лосева и В. Ф. Асмуса; Пер. с древнегреч.— СПб.: Изд-во С.-Петербурга. Ун-та: «Изд-во Олега Абышко», 2007. — С. 242.

після страти Сократа в історії філософії таких «повитух» більше не з'являлося, й народження ідей відбулося у більш утаємничений спосіб і лише, здається, один Декарт залишив по собі спогади про напівмістичне народження поняття раціонального суб'єкта, що викарбувалася в його чеканній формулі «*cogito, ergo sum*».

Наша стаття присвячена аналізу процесу народження поняття «*Weltanschauung*», яке згодом було перекладено на більшість європейських мов як «світогляд» (*world-view, cosmovision, мировоззрение*). Слід зазначити, що ідея визначення філософії через поняття світогляду з'явилася порівняно недавно, як і саме поняття світогляду. На авторство цього терміну прямо вказує М. Гайдеггер. У своїх знаменитих Марбурзьких лекціях 1927 року він вказував, що термін «*Weltanschauung* (світогляд) викарбований саме в німецькій філософії і вперше зустрічається лише в «Критиці здатності судження» Канта, хоча вживається там не в сучасному «систематично-глобальному» значенні, а лише як особливий випадок «споглядання» (*Anschauung*), а саме — як «споглядання світу», «просте сприйняття природи в найбільш широкому смислі»¹.

У відповідному ж підрозділі «*Weltanschauung*» Європейського словника філософій, написаному Паскалем Давідом, знаходимо вказівку про те, що винахід цього терміну приписується у сучасній літературі Шеллінгу та А. фон Гумбольдту². У російській науковій літературі (зокрема в дисертації Є. О. Курбацького³) «батьком» новонародженого слова проголошується Ф.Е.Д. Шляермахер. Але твір Ф.Е.Д. Шляермахера «*Ueber die Religion (Промови про релігію)*», на який посилається Є. О. Курбацький, з'явився лише у 1799 році, тоді як кантівська «Критика здатності судження», де вперше знаходимо «*Weltanschauung*» на дев'ять років раніше. Щодо авторства Ф. В. Й. фон Шеллінга, цього «*ingenium praesox*», якому в 1790 році було лише 15 років, то воно є явно вторинним. Що ж стосується А. фон Гумбольдта, то тут ситуація ще цікавіша. Його знаменитий вираз «*Die gefährlichste aller Weltanschauungen ist die Weltanschauung der Leute, welche die Welt nicht angeschaut haben* (Найбільш небезпечним світоглядом є світогляд людей, які не бачили світу)»

¹ *Хайдеггер М.* Основные проблемы феноменологии. / М. Хайдеггер; перевод с нем. А. Г. Чернякова. — СПб.: Высшая религиозно-философская школа, 2001. — С. 5.

² *Давід П.* Weltanschauung. Світогляд, світобачення // Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей. — Том другий. / Б. Кассен, К. Сігов; пер. з франц.; Наукові керівники проекту: Барбара Кассен і Константин Сігов. — К.: Дух і літера, 2011. — С. 347.

³ *Курбацкий Е. А.* Эволюция категории мировоззрения. Гносеологический анализ: автореф. дис. на соискание ученой степени к. филос. наук: спец. 09.00.01. «Онтология и теория познания» / Е.А. Курбацкий. — Ростов-на-Дону, 2009. — С. 4.

з'явився лише в його фундаментальній праці «Космос», перший том якої вийшов з друку лише у 1845 році. На той час слово «Weltanschauung» вже активно використовувалося Шляєрмахером, Шеллінгом, Гегелем та було вже узвичаєним у німецькому філософському тезаурусі. Втім і сам П. Давід визнає безсумнівний пріоритет Канта у винайденні цього терміну, зазначаючи, що «усі ці атрибуції авторства (Шеллінг, А. Гумбольдт — *В.П.*) є помилкові, але повчальні, адже спричинені різними тлумаченнями цього поняття — від інтуїтивного бачення світу до його інтерпретації»¹.

Таким чином, можна вважати доведеним, що справжнім винахідником цього поняття був Іммануїл Кант. Концепт «Weltanschauung» безперечно належить до числа «кантизмів» (як влучно називає калінінградський філософ Л. А. Калініков терміни, що були введені або суттєво переосмислені у філософії І. Канта). Про це говорив у вже згаданих Марбурзьких лекціях М. Гайдеггер, врешті-решт з цим погоджується і Паскаль Давід як і більшість сучасних дослідників. Правда, слово «Weltanschauung» з'являється лише одного разу й майже випадково й не зовсім доречно до контексту в достатньо пізньому творі кенісбергського мислителя «Kritik der Urteilskraft», який був опублікованим у 1790 році.

Наприкінці 80-х років XVIII сторіччя, коли писалася ця остання зі знаменитих кантівських «Критик», філософський геній Канта знаходився в zenіті своєї слави. Його освітня кар'єра також була на самому підйомі: у 1786 році Кант займає посаду ректора «Альбертини», а в 1788-му переобирається на другий термін. Філософ нарешті досягає і певного достатку, німецького «Geborgenheit». Після довгих років поневірянь по чужих квартирах напередодні нового 1784 року він нарешті стає власником двоповерхового будинку на затишній вулиці Принцессішенштрассе біля Королівського замку. В цьому будинку, оточеному невеликим затишним садом, на другому поверсі в кабінеті (прибирати в якому заборонялося навіть відданому слугі Лампе) в абсолютній тиші й відбувалося таїнство народження Кантом останніх праць, ідей та концептів. Саме тут писалася остання кантівська «Критика» — «Критика здатності судження», саме тут був народжений концепт «Weltanschauung».

У цьому творі шестидесятип'ятирічний кенісбергський мудрець звертається до проблем, які хвилювали його ще двадцять

¹ Давід П. Weltanschauung. Світогляд, світобачення / Європейський словник філософії. Лексикон неперекладностей. — Том другий / Б. Кассен, К. Сігов; пер. з франц.; Наукові керівники проекту: Барбара Кассен і Константин Сігов. — К.: Дух і літера, 2011. — С. 347.

п'ять років тому — до проблем естетичного осягнення світу. Він немов повертається до забутих ним категорій прекрасного і піднесеного, про які він писав ще трактаті «Спостереження над почуттям прекрасного і піднесеного» (1764), що свого часу приніс йому неабияку популярність і витримав вісім прижиттєвих видань.

У цьому ранньому творі, написаному під впливом ідей британського мислителя Е. Берка, він вперше проводить чітке розмежування між почуттям піднесеного і прекрасного. «Піднесене зворушує, прекрасне — приваблює»¹, — пише І. Кант. Щодо якісних характеристик явищ, що зумовлюють відмінності у почуттях, то їх він характеризує з допомогою понять, наявних у Е. Берка або близьких йому. Йдеться про почуття жаху та подиву, спричинені незвичними явищами.

У «Критиці здатності судження» І. Кант намагається застосувати для аналізу категорій прекрасного та піднесеного методи, категорії та підходи, розроблені вже власне ним у своїй «трансцендентальній (або критичній) філософії». Від емпіричних критеріїв піднесеного він переходить до апіорних принципів розуму для аналізу структури почуттів. Розглядаючи піднесене у системі інших понять, І. Кант обґрунтовує системний підхід до категорій естетики. Він не протиставляє піднесене і прекрасне, а зближує їх на підставі об'єктивності якостей (здатність «подобатися самим по собі»); опертя на судження рефлексії (а не чуттєве чи логічно визначене судження); узгодженості уяви та розсудку (чи розуму) при творенні поняття. Відмінності між судженнями щодо прекрасного і піднесеного полягають у тому, що прекрасне в природі стосується форми предмета, тоді як піднесене можна знаходити і в безформному предметі, оскільки у ньому (чи завдяки йому) уявляється безмежність і разом з тим домислюється цілісність її. Відтак, уявлення прекрасного пов'язане з розсудком, а піднесеного — з розумом. Відношення між ними, що утворює категоріальний ряд діалектичних зв'язків, філософ трактує так: задоволення від прекрасного пов'язане з уявленням про якість, а піднесеного — з уявленням про кількість.

Аналіз піднесеного, згідно з І. Кантом, потребує поділу його на «математичне піднесене» та «динамічне піднесене» залежно від рухів душі (прекрасне зберігає її у стані спокійного споглядання). Якщо піднесене через посередництво уяви співвіднесене з пізнавальною здатністю, воно визначається в об'єкті як математичне піднесене; якщо зі здатністю бажання —

¹ *Кант І.* Спостереження над чуттям прекрасного і піднесеного / І. Кант; пер. з нім. Б.Гавришкова // *Кант І.* Естетика. — Львів: Аверс, 2007. — С. 215.

як динамічне піднесене з огляду налаштованості уяви. Математичне піднесене варто шукати не в речах і явищах природи, а винятково в наших ідеях. Отже, дефініція його формулюється так: «Піднесеним є те, у порівнянні з чим усе інше є малим»¹.

І у 26-му параграфі «Аналітики піднесеного» («Analytik des Erhabenen»), названому «Про визначення величин природних речей, які потрібні для ідеї піднесеного», І. Кант намагається знайти те, у порівнянні з чим все було малим. І таке безумовно велике він знаходить у нескінченності: «Тим часом нескінченне є абсолютно (не лише відносно) великим. У порівнянні з ним все інше (з цього ж самого роду величин) є малим»². Але для того, щоб хоча б просто помислити без протиріччя це нескінченне потрібна така здатність у людській душі (Gemüte) яка і сама теж є надчуттєвою.

І ось саме тут з'являється кантівській новотвір — «Weltanschauung». Наведемо цей фрагмент в оригіналі: «Das gegebene Unendliche aber dennoch ohne Widerspruch auch nur denken zu können, dazu wird ein Vermögen, das selbst übersinnlich ist, im menschlichen Gemüte erfordert. Denn nur durch dieses und dessen Idee eines Noumenons, welches selbst keine Anschauung gestattet, aber doch der **Weltanschauung** (виділено нами — *B.II.*), als bloßer Erscheinung, zum Substrat untergelegt wird, wird das Unendliche der Sinnenwelt in der reinen intellektuellen Größenschätzung unter einem Begriffe ganz zusammengefaßt, obzwar es in der mathematischen durch Zahlenbegriffe nie ganz gedacht werden kann»³.

Єдиний існуючий переклад українською цього фрагменту «Критики здатності судження» Богдана Гавришкова передає його досить вільно: «Але позаяк ця основна міра є із самим собою суперечним поняттям (із-за неможливості абсолютної тотальності нескінченного прогресу), то ця величина об'єкта природи, що на неї уява безплідно витрачає усю свою здатність до з'єднання, повинна привести поняття природи до надчуттєвого субстрату (що лежить в її основі і водночас у нашій спроможності смислити), який переважає своєю величиною усякий масштаб почуттів і тому велить судити як про піднесене не стільки про предмет при визначенні його, як про покликання душі»⁴. Як бачимо, місця для «Weltanschauung» у цьому

¹ Кант І. Критика естетичної здатності судження / І. Кант; пер. з нім. Б.Гавришкова // Кант І. Естетика. — Львів: Аверс, 2007. — С. 72.

² Там само. — С. 77.

³ Kant Immanuel. Die Kritik der Urteilskraft // Immanuel Kant: Gesammelte Schriften (Akademie-Ausgabe). — Band 5, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt, 1983. — S. 270.

⁴ Кант І. Критика естетичної здатності судження / І. Кант; пер. з нім. Б.Гавришкова // Кант І. Естетика. — Львів: Аверс, 2007.

перекладі чомусь не знайшлося та й взагалі кантівська думка тут дещо спотворена.

Російські ж переклади дещо різняться. «Класичний» переклад Н. Соколова—Н. Лоського, виконаний ще 1898 року, виправлений невідомо ким у 1966 та наведений у 5-му томі творів Канта (виданих у серії «Философское наследие») викладає його таким чином: «Но для того чтобы тем не менее можно было хотя бы только мыслить без противоречия данное бесконечное, в человеческой душе требуется способность, которая сама сверхчувственна. В самом деле, только через нее и через ее идею ноумена, который сам не допускает никакого созерцания, но все же полагается как субстрат в основу **созерцания мира** (виділено нами — *В.П.*) только как явления, бесконечное чувственно воспринимаемого мира целиком охватывается при чистом интеллектуальном определении величин под одним понятием, хотя его никак нельзя мыслить целиком при математическом определении величин посредством числовых понятий»¹. Переклад хоча й більш дослівний, але дещо недолугий й навіть логічно й граматично не узгоджений. У більш новітньому перекладі М. Левіної, виконаному у 1994 році та звіреному за виданням К. Форлендера цей фрагмент виглядає дещо більш логічним: «Для того, чтобы суметь хотя бы мыслить без противоречия бесконечное, человеческой душе требуется способность, которая сама должна быть сверхчувственной. Ибо только посредством такой способности и ее идеи ноумена, который сам не допускает созерцания, но положен в основу **созерцания мира** (виділено нами — *В.П.*) как явления в качестве субстрата, бесконечное чувственного мира целиком охватывается в чистом интеллектуальном определении величины под понятием, хотя и в математическом определении посредством числовых понятий оно никогда не может мыслиться целиком»².

Як бачимо, жоден з перекладачів не наважився перекласти досить незвичайне для кантівських текстів слово «Weltanschauung» як «світогляд (мировоззрение)». Але ми знаходимо його у «неортодоксальному» перекладі В.В. Бібіхіна, який перекладає цей фрагмент у своїх лекціях, опублікованих у книжці під назвою «Мир (Світ)» таким чином: «Но для того, чтобы хотя бы просто помыслить без противоречия (т. е. без впадения в антиномию) данное бесконечное (т. е. мир как целое) — для этого требуется в человеческой душе (*Gemüte*) способность, которая и сама тоже сверхчувственна. Ибо только благодаря ей и ее идее такого ноумена, который сам по себе не

¹ *Кант И.* Критика способности суждения / И. Кант; пер с нем. Н. Соколова // Кант И. Соч. в 6-ти т. [Под общ. ред. В. Ф. Асмуса, А. В. Гульги, Т. И. Ойзермана.]: Т. 5. — М.: Мысль, 1966. — С. 262.

² *Кант И.* Критика способности суждения / И. Кант; пер с нем. М. Левинной // Кант И. Сочинения. В 8-ми томах. — Т. 5. — М.: Чоро, 1994. — С. 93.

допускает никакого созерцания себя, однако кладется как субстрат в основу **мировоззрения** (виділено нами — *В.П.*) как простого явления (т. е. как простого представления о мире, возникающего в воспринимающем субъекте), — только благодаря идее такого ноумена бесконечное чувственного мира схватывается в целом под единым понятием через чистое интеллектуальное подытожение»¹.

В.В. Бібіхін вважав, що І. Кант міг і не помітити, що «народив» нове слово, оскільки він використовує «Weltanschauung» в сенсі старого, відомого ще з XVII сторіччя слова «Welt-Beschauung», яке відомий німецький мандрівник Георг Найцшиц використав для досить довгої (у дусі того часу) назви своєї книжки «Jährige und gefährliche WeltBeschauung Durch die vornehmsten DreyTheil der Welt Europa, Asia und Africa. Worbey alles/aller Orte Denckwürdiges fleissig erforschet undaufgezeichnet worden, dergleichen vorhin niemahls an Tag kommen», виданої ще у 1666 році. «WeltBeschauung» означало лише спостереження світу, його «розглядування», але аж ніяк не «картину світу». І дійсно, Кант вважав, що чуттєве осягнення нескінченного світу неможливе, але існує надчуттєва здатність, яка лежить в основі споглядання нескінченного, що й лежить в основі піднесеного. І він не дарма з притаманною йому іронією поєднує два слова «Welt»- світ й «Anschauung», що зазвичай перекладається як споглядання.

Поняття «Anschauung» є одним з ключових у критичній філософії Канта, починаючи з «Критики чистого розуму». Вже на початку своєї «трансцендентальної логіки» він проголошує знамените: «Gedanken ohne Inhalt sind leer, Anschauungen ohne Begriffe sind blind (Думки без змісту порожні, споглядання без понять сліпі)»². У російськомовних перекладах, починаючи з Н. Соколова (Н. Лоський перекладав його як «наглядное представление»), в якості перекладу фігурує слово «созерцание», яке автоматично стало українським «спогляданням». Утім, всі перекладачі Канта на західноєвропейські мови (не німецькі) — англійці, французи, італійці, іспанці — переводять Anschauung терміном «інтуїція» (франц., англ. — intuition, італ. — intuizione, ісп. — intuición), жодним чином не порушуючи сенсу, якого йому надавав Кант.

Справа в тому, що в російській, українській та інших мовах, що не пройшли латинського вишколу, слово «інтуїція» має дещо ірраціональний присмак. Під «інтуїцією» зазвичай розуміється таємнича здатність людини у деяких випадках несвідомо, без будь яких раціональних підстав бачити дійсний стан справ або передбачати певні події. Іноді її розглядають як

¹ Бібіхін В.В. Мир. / В.В. Бибухин — СПб.: Наука, 2007. — С. 147.

² Кант І. Критика чистого розуму / І. Кант; пер. з нім. та прім. І. Бурковського. — К.: Юніверс, 2000. — С. 156.

«шосте чуття», містичне несвідоме безпосереднє та раціонально безпідставне бачення.

Між тим, європейські мови, використовуючи термін «інтуїція», спираються на дещо інший, ширший його зміст. Слово «*intuitus*» було впроваджено в пізній латині Боецієм як переклад поняття Філона Александрійського та Плотіна «*επιβολή*». Вони чітко розрізняли два види пізнання: *επιβολή* — (безпосереднє, миттєве осягнення) та *διεξοδικός λόγος* (послідовне, дискурсивне пізнання, з допомогою логічних умовиводів). Слово «*επιβολή*», у свою чергу, мало ще ряд значень: накидування, кладка, нашарування, а в контексті римського права часів візантійського імператора Юстиніана це слово означало примусове присвоєння. Воно походить від дієслова «*βολή*» — кидати, прагнути, нестися, від якого походять також слова *τροβολή* (еманація) та *συμβολή* (символ). Перекладене в V-му столітті Боецієм як «*intuitus*», воно (у боецієвому варіанті) було відтворене у XIII столітті німецьким монахом Вільгельмом з Мьорбеке (1215—1286) й термін «інтуїція» стане частиною західноєвропейської філософського тезаурусу. Християн Вольф, створюючи у XVIII сторіччі німецьку філософську термінологію, незалежну від схоластичної латини, перекладає «*intuitus*» як «*Anschauung*». Він достатньо широко використовував вираз «*anschauende Erkenntnis*» — інтуїтивне пізнання.

Саме з вольфівської метафізики запозичує це поняття І. Кант, проте намагаючись надати йому дещо інший сенс. В «Критиці чистого розуму» Кант чітко розрізняє емпіричне сприйняття, яке надходить до нас через органи почуттів, і чисте сприйняття, точніше його апіорну форму, що не має жодного досвідного підґрунтя. Саме такі інтуїтивні споглядання (*Anschauung*) як простір і час лежать в основі конструювання нашої чуттєвістю предметної реальності. Це — погляд, перший свідомий акт схоплювання, над якою надбудовується відчуття.

Який сенс надає І. Кант слову «*Weltanschauung*», вводячи його у «Критиці здатності судження»? Це світоінтуїція, світоспоглядання чи світогляд? Виходячи з контексту його використання, Кант розглядає світ як «ідею» у розумінні надчуттєвого умосяжного цілого, яке не можна помислити. Всяка спроба уявити світ наштовхується на нездоланні антиномії. Він намагається знайти апіорну підставу для відчуття нескінченності світу, яке лежить в основі кількісного виміру піднесеного. Й цю підставу він знаходить у первинній додискурсивній інтуїції, закладеній у нашій суб'єктивності, яку позначає словом «*Weltanschauung*». У Канта це поняття відображає первинну **інтуїцію світу**, що дає нам можливість бачити його велич у нескінченності. Саме тому ми вважаємо використання цього слова не випадковим, тим більше, що згодом воно буде вико-

ристовуватися досить широко як опонентами, так і послідовниками великого кенісбергського мудреця з наданням йому дещо відмінних денотацій і конотацій.

Слово «Weltanschauung», народжене в абсолютній тиші кантівського кабінету на другому поверсі будинку на вулиці Принцесішенштрассе в 1787 або 1788 році, досить скоро стає самостійним і незалежним від волі його творця і починає свій довгий шлях заплутаними стежками європейських філософських та ідеологічних доктрин. Не відігравши суттєвої ролі в критичній філософії кенісберзького мислителя, це поняття припадає до смаку німецьким романтикам, а згодом представникам «філософії життя» (особливо В. Дільтею). Згодом воно буде засвоєним й іншими філософськими течіями, перетвориться в стандартний елемент німецького філософського словника, зазнає численних перекладів іншими мовами та буде брутально використаним тоталітарною пропагандою в її нацистському та радянському різновидах. Але про це піде мова у наших подальших розвідках.

Volodimir Popov, ScD in Philosophy, Professor at Philosophy Department of Donetsk National University (Vinnitsa).

THE BIRTH OF THE CONCEPT OF "WELTANSCHAUUNG"

The article analyzes the process of the birth of the concept of "Weltanschauung", which was subsequently translated into most European languages as "Weltanschauung" (world-view, cosmovisin, mirovozzrenie). It should be noted that the idea of defining of philosophy via the concept of Outlook appeared relatively recently, as the concept of worldview. The creation of the concept of "Weltanschauung" was attributed to F. D. E. Schleiermacher, F. W. J. Schelling and A. Humboldt. The real author of the term was Kant. It was first used in his work "Critique of Judgment", which was published in 1790. Kant tries to apply to analysis of the categories of beautiful and sublime methods, categories and approaches developed itself in its "transcendental (or critical) philosophy" in this work. From the empirical criteria of the sublime he goes to a priori principles of reason to analyze the structure of feelings. Looking sublime in a system of other concepts, Kant justifies a systems approach to the categories of aesthetics. The analysis of the sublime, according to I. Kant, requires the separation of the "mathematical sublime and dynamic sublime" depending on the movements of the soul (beautiful keeps her in a state of quiet contemplation). If elevated through the imagination with cognitive ability, it is determined in the object as a mathematical sublime; if the capacity of desire as a dynamic sublime given the mood of the imagination. The mathematical sublime is not to be sought in things and phenomena of nature, but only in our ideas. The 26th paragraph of the "Critique of Judgment" is called "On determining the value of natural things that are needed for the idea of the sublime". This is definitely a big he finds in eternity. Kant's tumor is "Weltanschauung". There are both the original text and the only Ukrainian translation of B. Gavrichkov, and its three translations into Russian (N. Sokolov, N. Levina and V. Bibihin) in the article. The word "Weltanschauung" was translated as worldview only in the last translation. However, Vladimir Bibihin argues that Kant could not see that "begat" as new word, because he uses "Weltanschauung" in the sense of the old, known since XVII century word "WeltBeschauung", - we argue that it is not so. I. Kant consciously combines two words "Welt"- the world and "Anschauung" — intuition, creating a new concept. It meant the primary intuition of the world, which gives us the opportunity to see his greatness in eternity. In the future it will be understood

and other philosophical currents will turn into a standard element of German philosophical dictionary, facing numerous translations into other languages; and will be roughly used by totalitarian propaganda in Nazi and Soviet varieties.
 Key words: *Weltanschauung*, world outlook, *Anschauung*, contemplation, intuition, sublime, infinity, worldview.

References

1. Bibikhin V.V. *Mir* [World]. — St. Petersburgs: Nauka, 2007. — 431 p. [In Russian]
2. David P. *Weltanschauung. Svitohliad, svitobachennia // Yevropeiskyi slovnyk filosofii. Leksykon neperekladnostei*. [Weltanschauung. worldview // The European dictionary of philosophies. The lexicon of untranslatable]. Vol.2. — Kyiv: Duch I litera, 2011. — P. 347—352. [Ukrainian edition]
3. Heidegger M. *Osnovnye problemy fenomenologii*. [Heidegger M. The basic problems of phenomenology]. — St. Petersburgs: Vysshaya religiozno-filosofskaya shkola, 2001. — 445 p. [Russian edition]
4. Kant I. *Die Kritik der Urteilskraft // Immanuel Kant: Gesammelte Schriften (Akademie-Ausgabe)*. — Band 5, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt, 1983. — P. 15—212. [In German]
5. Kant I. *Krytyka chystoho rozumu* [Kant I. Critique of Pure Reason] / trans. I. Burkovskoho. — Kyiv: Yunivers, 2000. — 454 p. [Ukrainian edition]
6. Kant I. *Krytyka estetychnoi zdatnosti sudzhennia / Estetyka* [Kant I. Critique of Judgment // Aesthetic] trans. B.Havryshkova. — Lviv: Avers, 2007.— P. 15—212. [Ukrainian edition]
7. Kant I. *Sposterezhennia nad chuttiam prekrasnoho i pidnesenoho // Estetyka*. [Kant I. Observations on the Feeling of the Beautiful and Sublime // Aesthetic] / trans. B.Havryshkov. — Lviv: Avers, 2007. — P. 213—276. [Ukrainian edition]
8. Kant Y. *Krytyka sposobnosti suzhdenyia* [Kant I. Critique of Judgment] / trans. N. Sokolov // Works in 6 v. V.5. — Moscow: Mysl', 1966. — P. 161—530. [Russian edition]
9. Kant Y. *Krytyka sposobnosti suzhdenyia* [Kant I. Critique of Judgment] / trans. M. Levyna // Works in 8 v. V.5. — Moscow: Choro, 1994. — 414 p. [Russian edition]
10. Kurbatsky Y. A. *Evolyuciya kategorii mirovozzreniya. Gnoseologicheskij analiz*. Avtoref. dys. kand. Philosophy [Kurbatsky Y. A. Evolution of categories of worldview. Epistemological analysis. Cand sci. diss]. — Rostov: YFU, 2009. — 27 p. [In Russian]
11. Platon. Benket [Plato. Symposium]. — L'viv: UKU, 2005. — 212 p. [Ukrainian edition]
12. Platon. Teatet. [Plato Theaetetus] Plato. Works in 3 vol. — Vol. 3. — Moscow: Mysl', 1968.— P. 192—275. [Russian edition].

Стаття надійшла 02.09.2015